

Lapset
puheeksi

-työn tausta ja perusteet

Pärjäävyyden olemus

■ Tytti Solantaus | Suomen Mielenterveysseura

mieli
Suomen Mielenterveysseura

Mistä pärjäävyydessä on kysymys?

(Pärjäävyys = *resilience*, *resilienssi*)

- On olosuhde, tilanne tai henkilökohtainen vaikeus, johon tiedetään liittyvän **vaara/riski** jollekin ihmisen elämän tai kehityksen osa-alueelle

JA

- Elämä sujuu tai kehityksen osa-alue etenee **suotuisasti tai joskus jopa rikastuen**, sen sijaan että asiat menisivät riskin ennustamaan suuntaan

→ Ihminen **pärjää** vaikeuksista huolimatta

Sama koskee perheen pärjäävyyttä

Polku pärjäävyyden ymmärtämiseen I Riskitutkimus 1950 -

■ Kaksi tärkeää tulosta

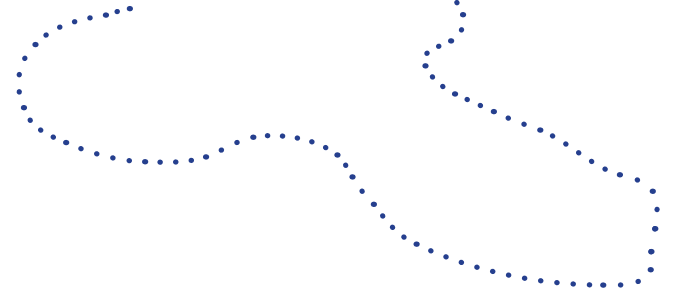
1. Lapsen elämänpiirissä olevien riskitekijöiden tunnistaminen ja yhteydet ongelmiin myös myöhemmin elämässä
2. Riskitekijät eivät johda ongelmiin kaikilla

■ MIKSI TOISET KUITENKIN PÄRJÄÄVÄT?

Polku pärjäävyyden ymmärtämiseen

II Pärjäävien yksilöiden tutkimus

- Pärjäävillä lapsilla/nuorilla/aikuisilla todettiin tiettyjä piirteitä ja ominaisuuksia
 - *Hyvä itsetunto, hyvät sosiaaliset taidot, älykkyyttä, jne.*
- Pärjäävyys näyttäytyi yksilön ominaisuutena ja sellaisena se on pitkään ymmärretty

Pärjäävyys yksilön ominaisuutena

- Tietyt ominaisuudet ja taidot suojaisivat yksilöä ympäristön ongelmilta ja tuottaisivat pärjäävyyttä
- Näin ollen olisi hyödyksi, jos yksilö oppisi näitä myönteisiä taitoja

Ennalta ehkäisevien interventioiden kehittäminen

- **Vaikuttaminen** yksilön selviytymiskeinoihin, ajattelumalleihin, toimintakykyyn jne
 - *Esim. ahdistuksen, masennuksen, käytösongelmien ehkäisy*
- **Useita ohjelmia ja nettisivustoja**, joihin on kerätty näyttöön perustuvia vaikuttavia interventioita
- **Kasvun tuki -sivusto Suomessa v. 2017** (www.kasvuntuki.fi)

Interventioiden luonne

- Kohderyhmä ja vaikutus ovat tarkasti määritettyjä
- Toiminta kohdistetaan **tietyn käyttäytymisen tai oireen** ehkäisyyn ja tulosta mitataan ko. käyttäytymisen tai oireen määrällä (*ns. isolated impact*)
- Toteutetaan **itsellisinä toimintoina tietyissä osissa palveluja** (*ns. stand-alone interventiot*)

Interventioiden vaikuttavuus

■ Suuri merkitys

Apu kyseisille yksilöille ja perheille

Häiriöiden ennaltaehkäisy on mahdollista

- *Esim. ylisukupolvisuuden ketjun katkaisu*
- *Jossa tutkimuksessa LP on ollut mukana*

■ Mutta nähtävästi ei väestötason vaikuttavuutta eikä vaikuttavuutta monisyisten ongelmien ehkäisyyn (*esim. syrjäytymisen ehkäisy*)

Polku pärjäävyyden ymmärtämiseen

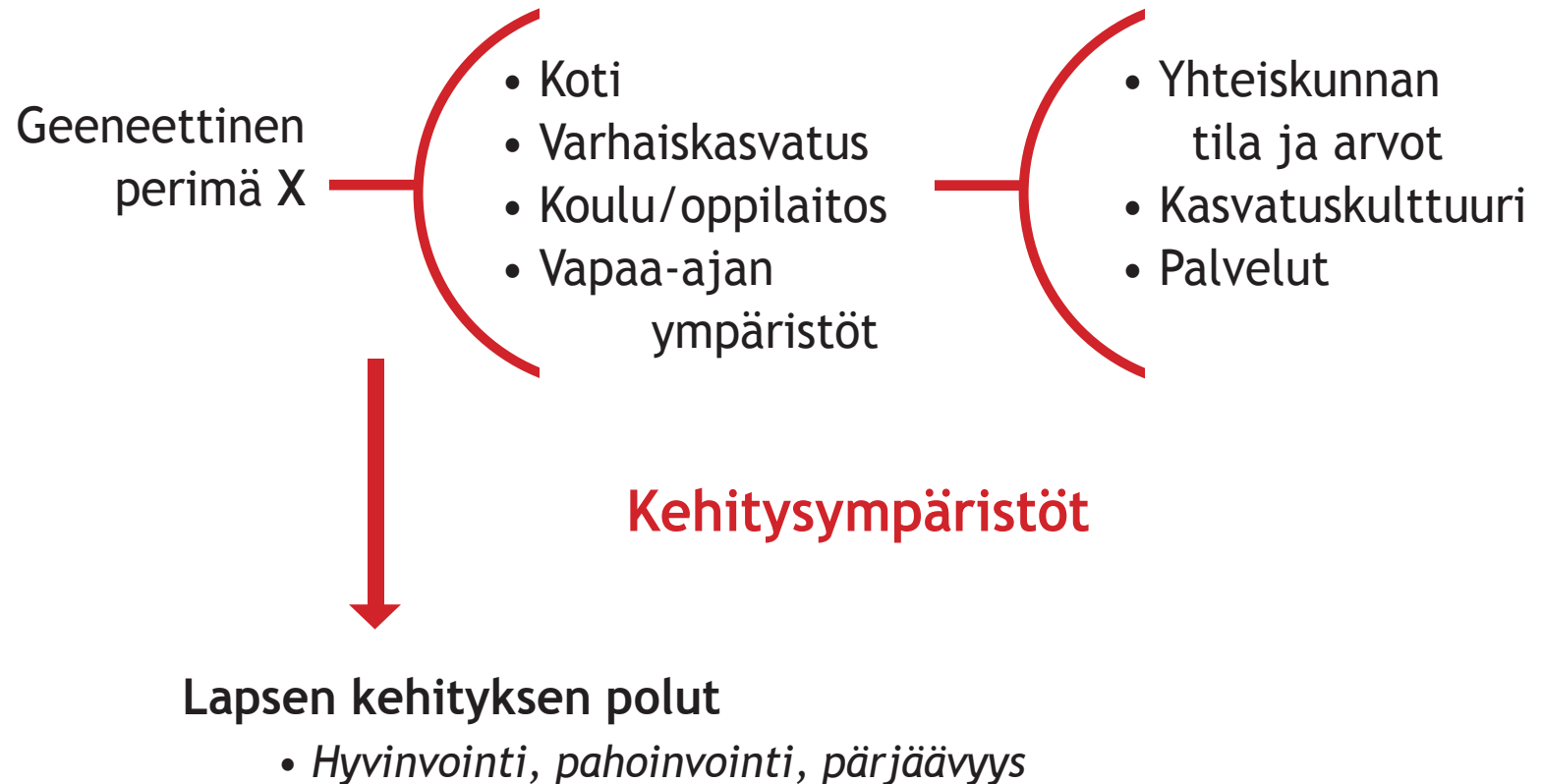
III Ekologinen tutkimus

- Geneettisen ja sosiaalisen perimän, kehitysympäristöjen ja niihin vaikuttavien tekijöiden yhteinen merkitys koskien sekä suotuisaa ja ongelmakehitystä että pärjäävyyttä
- Ns. ekologinen transaktionaalinen bio-psyko-sosiaalinen malli ihmisen kehityksestä

(Bronfenbrenner, 1979; Cicchetti ja Valentino 2015, Rutter ym 1997, Sameroff 2009, 2010, Ungar 2012)

Lapsen kehitys sosiaalisessa ja fyysisessä ekologiassa

Pärjäävyys prosessina

- Pärjäävyys on yksilön ja hänen ympäristönsä yhdessä luoma dynaaminen prosessi
 - Ei ole tila, ominaisuus eikä päätepiste
 - Pärjäävyyttä rakennetaan ja ylläpidetään jatkuvasti yksilön ja hänen ekologiansa vuorovaikutuksessa, ts. arkisissa elämäntilanteissa
-
- Lapset puheeksi -työn punainen lanka: lapsen arjen sujuminen kaikissa kehitysympäristöissä, joita palvelut tarvittaessa tukevat

Entä yksilön ominaisuudet?

- Tärkeitä osatekijöitä pärjäävyyden prosessissa, mutta tietyn ominaisuuden merkitys **riippuu olosuhteista**
 - Vrt. sinnikkyys, joustavuus
- 'Pärjäävyysominaisuudet' ovat usein **seurausta pärjäävyysprosessista**, eivät aina sen syy

Yksilön ominaisuudet ja pärjäävyys

Kun ihminen kasvaa vaativissa ympäristöissä tai hänellä on merkittäviä henkilökohtaisia vaikeuksia, riippuu pärjäävyys häntä ympäröivistä sosiaalisista ja ekologista tekijöistä **yhtä paljon, ja luultavasti vielä paljon enemmän**, kuin persoonallisuuden piirteistä, älyllisistä toiminnoista ja lahjakkuuksista.

(Michael Ungar, 2012, käännös TS)

Näin ollen

- Koti ja kodin sosiaalinen verkosto, päivähoito ja varhaiskasvatus, koulu, vapaa-ajan ympäristöt ja naapurusto sekä...
- ...näitä tukevat palvelut...
- ...ovat yhdessä toimien yhtä vaikuttavia tai vaikuttavampiakin lasten ja nuorten kehityksessä ja pärjäävyydessä, kuin heidän omat ominaisuutensa

Mitä tämä tarkoittaa?

- **Pärjäävyys yksilön ominaisuutena:**
 - Toiset pärjäävät, toiset eivät
 - Ihminen olisi siis oman onnensa seppä

- **Pärjäävyys ihmisen ja hänen ekologiansa yhteisenä prosessina:**
 - Meillä kaikilla on mahdollisuus pärjätä vaikeuksissa, jos vain ympäristömme, mukaan lukien tarvittavat palvelut, tukevat meitä

**Päämääränä pärjäävyyden
ylisukupolvisuus!**

KIITOS!

Piirroskuvat: Antonia Ringbom | Visual designer: Leena Neuvonen

Copyright © Tytti Solantaus 2018